

BIBLIOGRAFIA

LL. FULLANA MIRA : *Gramàtica elemental de la Llengua valenciana*, amb un pròleg d'En Teodor Llorente Falcó. Valencia, 1915.

Havem fullejat àvidament aquesta *Gramàtica*, un exemplar de la qual ens ha tramès gentilment el nostre amic i col·laborador, acompanyant-lo d'atenta dedicatoria.

L'obra del Rde. P. Fullana, síntesi d'un gran treball i d'un gran amor al parlar de Valencia, no respòn, en general, a l'estat actual dels estudis lingüístics a la nostra terra. En primer lloc cal remarcar (i sentim fonament haver-ho de dir) que l'autor, contra ço que n'havíem esperat, se'ns revela marcat de decisió en establir certes dades de principi, condició essencial i previa de tot gramàtic en el període de restauració unificadora de l'idioma. No es comprenen altrament les seves vagues afirmacions quan escateix i aplica (pàg. 17) ço que s'entén per llengua i per dialecte, a les quals pot afegir-se la confusió que fa (pàgs. 30, 38) entre el *llatí vulgar* i el *baix llatí*, «mare, diu (nosaltres diríem a via), de la nostra llengua» (pàg. 30). I no parlem de certes inexactituds que arreu es noten destruint sovint la valor total de l'exposició. Així, per exemple, són directament equivocades o inexactes les definicions del *sò* (pàg. 19) de les *vocals obèrtes* (*ib.*), de les *vocals tancades* (pàgina 20), i, fruit segurament de la condensació excessiva a què l'autor ha volgut sotmetre els seus amples coneixements de Fonètica, presenten en general un caràcter plenament confús i en part erroni tot el capítol I, tot el IV i la segona meitat del VI. Citem també algunes afirmacions lleugeres que poden esdevenir font d'errors de tota mena : la distinció entre *b-v* (pàg. 37), l'apreciació de la valor històrica de *g* (pàg. 41) i de *j* (pàg. 42) a l'interior de mot, la particularitat de la *x* (pàg. 47), la diferencia entre *i-y* (*ib.*), la regla per a accentuar les paraules planes (pàg. 51), el comentari

sobre la 1.ª pers. del verb *haver* (pàg. 102), íd. del verb *ser*, pàgina 106), íd. sobre *obrir* i *omplir* (pàg. 120). Tot això, al costat d'expansions sentimentalistes a propòsit de la nomenada bellea i dolçor del valencià (pàgs. 3, 17, 29, 36), estranyes en una obra didàctica, fa perdre caràcter al llibre. Però hi ha més, i volem dir-ho per complaure a l'autor, qui espera (pàg. 18), que li seràn anotats tots els «defèctes per a la deguda esmena...». Es que el Rde. P. Fullana, i amb ell el «Centre de Cultura Valenciana», considera la modalitat catalana del valencià actual digne d'ésser tinguda com una llengua literària? O, d'altra manera, ¿té el P. Fullana una idea ben clara de com es comporta una llengua literària respecte dels seus dialectes? Es de creure que sí. I, si la resposta pertanyent a la pregunta formulada no està d'acord amb la llengua del llibre, pot ésser atribuïble a una exaltació del sentiment regional, que no és sempre un bon guia per escriure. En aquest sentit creiem que l'obra del P. Fullana haguera resultat més simpàtica i aprofitable si, consagrant-se més de prop al seu valencianisme, hagués fet una senzilla exposició sistemàtica del valencià actual i de les seves variants múltiples, sense dictar cànons gramaticals ja establerts i escrupulosament basats en els principis de la lingüística romànica. El no haver-ho fet així el nostre autor i amic serà motiu tal vegada que es refermi i consolidi desgraciadament aquest dualisme atàvic que demora l'aproximació espiritual de catalans i valencians, amb tot i no tenir altre fonament que el nom que es dóna a la seva llengua.

Consignem, per acabar, la lloable intenció de l'autor en l'adopció parcial de l'ortografia catalana. Partidari del sistema «digamli *reformiste*» (pàg. 37), ve a establir una especie de compromís entre aquella i la que podríem nomenar castellano-valenciana. Però la fórmula del compromís és, al nostre entendre, lamentable, car deixa absolutament intactes precisament aquelles grafies que constitueixen la característica externa de tot sistema; i així, amb el *reformiste*, el docte franciscà no haurà fet més que enrobustir l'ús de la *ch* castellana per al *sò e o é* al principi i mig de dicció (pàg. 40) i fomentar el de la *y* en la majoria dels casos (pàgina 48). Això sense considerar les regles que favoreixen el parlar «apitxat», malgrat de la condemna que en fa l'autor (pàg. 36); regles que per altra part considerem arbitràries (pàgs. 39 i 45, i podríem

afegir-hi encara pàgs. 72, 160) i han de resultar forçosament pertorbadores. — Fetes les indicacions que precedeixen, resta'ns solament expressar els nostres desitjos que l'autor aprofiti les seves belles qualitats d'activitat i d'amor a l'estudi per afinar les seves observacions i anotar convenientment el seu manuscrit per tal que una nova edició de la seva gramàtica li faci nova honor i acabi d'acreditar-lo com se mereix. — B.

J. ARTEAGA PEREIRA : *Textes catalans avec leur transcription phonétique, précédés d'un aperçu sur les sons du catalan* (Biblioteca Filològica de l'Institut de la Llengua Catalana, t. V). Barcelona, 1915.

Es tracta, com exposa el títol, d'una col·lecció de textos catalans acompanyats de llur transcripció fonètica. Els textos són escollits de les obres més notables dels nostres escriptors contemporanis, amb la qual cosa resta dit que les transcripcions reproduïxen el parlar de la generació actual, i concretant més, el de Barcelona. Així es desprèn almenys de l'aplicació escrupulosa feta per l'autor en el seu sistema, i del coteig que fàcilment pot establir-se amb la nostra pronunciació del català central. La part de transcripcions, la més extensa del llibre (pàgs. 29-82), és la que pot donar-se per més acabada. No tant la que exposa la fisiologia dels sons (pàgines 10-28), que l'autor deixà sense enllestir d'una manera definitiva i que el referent degué recollir pacientment de les notes preses pel malaurat foneticista. Creiem que la publicació d'aquest llibre serà de força utilitat als romanistes, car amb ell podran fer-se càrrec fàcilment dels matisos de la nostra pronunciació, i fins servir-se'n com d'un instrument directe d'estudi. Comptant ja la nostra literatura lingüística amb la col·lecció de textos mallorquins de B. Schädcl, i ara amb l'obreta de J. Arteaga per al català literari, resta esperar un recull semblant per als altres dominis cabdals de la dialectologia catalana. — B.

E. VALLÉS : *Lliçons de Gramàtica Catalana* (Barcelona, 1915).

Escrites aquestes lliçons arràn de la publicació de les línies generals per a una ortografia catalana oficial, tenen llur mèrit com

a cosa provisoria, sobretot tenint en compte que la bibliografia no registra encara una gramàtica elemental en aquell sentit. Cal notar, però, que l'obreta del Sr. Vallès no pot recomanar-se així com així al gros públic, car, sobretot en les primeres deu lliçons, la confusió que podria ocasionar és gran. El fet s'explica per l'empleu barrejat que fa sovint, l'autor, de lletres i de fonemes, empleu que el porta a fer afirmacions inexactes (p. ex. pàgs. 13, 20 i 23). Posat el llibre, en canvi, en mans enteses, que sàpiguen distingir com cal els conceptes, pot ésser de moment una bona guia als alumnes. En aquest sentit els preceptors sabran trobar també manera de suplir la infinitat d'exemples referents a les matèries de cada *lliçó* que manquen, o casualment no concorren, en la majoria dels fragments d'exercici escampats pel llibre. — B.

F. MESTRE I NOÉ : *Giripigues Tortosines* (Tortosa, 1915).

El nostre col·laborador ha arreplegat en aquest llibre de suggestiva lectura «des fulles de la seua experiència... brots d'història i de filosofia popular», com s'afirma en el pròleg que Mn. Alcover li dedica. Per a nosaltres la publicació té l'interès especial d'ésser escrita en la variant catalana de Tortosa. L'autor, fervent enamorat de la seva contrada, sembla haver defugit l'expressió literària per tal de donar una major vida i força a les seves narracions de color i finalitat purament local. I així l'autor assegura tenir (pàgina 26) el seu camp d'experimentació filològica «en les hortes i en les masades; en los barris habitats per famílies de pescadors i mariners; en los carrers costeruts i en los bancs dels llocs públics, aont hi conversen els vells i els que estàn pròxims a ser-ho». En aquest sentit, doncs, no cal dir que l'obreta es fa recomanable als nostres dialectòlegs. — B.